

HƏSƏN BƏY ZƏRDABININ HEYKƏLİ... “LaQUZU” ÖNÜNDƏ

Əlirza Balayev,
əməkdar jurnalist

“Xəzər Xəbər” jurnalının baş redaktor müavini Əlirza Balayevin 2020-ci il iyulun 8-i, 23-ü və 29-da novator.az xəbər portalında dərc olunmuş məqalələrini oxucularımıza təqdim edirik.

Milli mətbuatımızın 145 illiyi ərəfəsində Bakı Şəhər İcra Hakimiyyəti, AMEA “Azərbaycan Milli Ensiklopediyası” Elmi Mərkəzi və Azərbaycan Mətbuat Şurasının nəzərinə

1966-cı ildə Azərbaycan Dövlət Universitetində (indiki BDU) filoloji təhsilimi bitirəndən sonra ilk iş yerim olan Azərbaycan Sovet Ensiklopediyasının (ASE) Baş redaksiyasında elmi redaktor kimi işə başlayanda, Baş redaksiya o zamanlı Çkalov (indiki Niyazi) küçəsində İncəsənət muzeyi ilə Azneft arasındakı boşaldılmış bir-mertəbəli xəstəxana binasında yerləşirdi.

Yəqin ilk iş yerim olduğuna, xüsusən də xalq şairi Rəsul Rzanın rəhbərlik etdiyi Baş redaksiyada Azərbaycanın görkəmli, tanınmış nəşriyyat və mətbuat işçiləri ilə bir yerdə çalışdığımıza görə iş yerimi dəyişdirdiyim sonrakı illər ərzində və indi də ensiklopediya mənim üçün doğma və əziz məkandır.

Təbii ki, ASE Baş redaksiyası işə başlayandan Rəsul müəllim redaksiya üçün yeni və gözəl bina (hər bir xalqın və dövlətin ən ali nəşri ensiklopediya hesab olunur və həmin dövrdə Sov. İKP Mərkəzi Komitəsinin qərarı ilə bütün müttəfiq respublikalarda işə başlayan ensiklopediyalar münasib bina ilə təmin olunmuşdu və ya onlar üçün bina inşa edilirdi) tikilməsi üçün məsələ qal-

dırmuş və İçərişəhəri təklif etmişdi.

Biz də yeni binamızla maraqlanırdıq, hadisələri izləyirdik. Bakı Şəhər Soveti İcraiyə Komitəsi təklifi qəbul etmək istəmirdi. Son iclasda Bakı Baş Tikinti İdarəsinin rəisi A. X. Baqramov (marşal İ. X. Baqramyanın qardaşı) böyük coşğunluqla təklifin əleyhinə çıxanda, Rəsul müəllim uca səslə demişdi: “Rüstəm, bir işimizin taleyini ki erməni həll edir, bizə burda oturmaq yaraşmaz, dur gedək” – deyib, iclası tərk etmişdilər. Rüstəm Hüseynov Rəsul müəllimin müavini idi.

Rəsul müəllimin arqumenti bu idi ki, nəyə görə dünyanın ən nadir memarlıq abidələrindən olan Kremldə nəhəng Qurultaylar sarayı inşa edilə bilər, İçərişəhərdə isə ensiklopediya binası tikilə bilməz. Rəsul müəllim Azərbaycan KP Mərkəzi Komitəsində məsələni həll etdi və bina İçərişəhərdə inşa olundu. Bina layihəsi əməkdar memar Zeynəb Quliyeva tərəfindən hazırlanarkən, Rəsul müəllimin bütün təklifləri nəzərə alınmışdı. Qarşısında da, Rəsul müəllimin ideyası ilə, Həsən bəy Zərdabın heykəli ucaldıldı. Heykəl də heykəltəraş Elmira Hüseynova tərəfindən Rəsul

müəllimin yaxından iştirakı ilə hazırlanmışdı.

O binada çalışmaq Rəsul müəllimə qismət olmadı. Əvvəlcə ASE Baş redaksiyası, sonra Azərbaycan Milli Ensiklopediyası Elmi Mərkəzi orada yerləşib fəaliyyət göstərdi. Həmin dövrdə bir neçə il binanın birinci mərtəbəsində - Zərdabının heykəlinin düz arxasında Kapital Bank şöbəsi yerləşdi. Sol tərəfində isə o zamandan və indi də "Shah Palace" oteli və restoran yerləşir. (*Bütün Bakıda olduğu kimi, ad Azərbaycan dilində yazılmayıb*).

2012-ci ildə Elmi Mərkəz üçüncü yeni bina tikilməsi qərara alındı. Bu qərar mənim üçün bu gün də anlaşılmazdır. Dəfələrlə İçərişəhərdəki binaya köhnə iş yoldaşlarımla görüşməyə getmişdim. (Onların bəzisi bu gün də çalışmaqdadır). Hər cəhətdən yararlı bina idi və ən əsası, nüfuzlu bir elm-nəşriyyat mərkəzi kimi daim göz önündə olan bir məkanda yerləşir, turizm obyektləri sırasına daxil edilmişdi.

2014-cü ildə Elmi Mərkəz yeni binasına köçəndən sonra İçərişəhərdəki bina boş qaldı. (Məlumat görə hazırda keçmiş ensiklopediyanın dördmərtəbəli binasında "İçərişəhər" Dövlət Tarix-Memarlıq Qoruğu İdarəsinin qurumları və digər təşkilatlar yerləşir). Zərdabının heykəli isə ensiklopediya binası ilə vəhdət təşkil etdiyinə (Üzeyir Hacıbəylinin heykəli Musiqi Akademiyası,

Rəşid Behbudovun heykəli Mahnı Teatrı ilə vəhdətdə olduğu kimi və s.) və bundan məhrum olduğuna, həmçinin ideyası və icrasına görə müstəqil heykəl kimi nəzərdə tutulmadığına (misal üçün, Səməd Vurğunun heykəli kimi) görə, adi seyrçi bunu duymasa və fərqi nə varnasa da, layihədəki mənasını itirmiş oldu.

Bu azmış kimi, hazırda Zərdabının heykəlinin düz arxasında bu ilin yanvarında açılışını etmiş "LaQuzu" restoranı yerləşməkdədir.

Təəvvürümüza gətirə bilərikmi ki, Üzeyir Hacıbəylinin heykəlinin arxasında Musiqi Akademiyası, Rəşid Behbudovun heykəlinin arxasında Mahnı Teatrı yox, hansısa bir restoran ("LaÇəpiş", "LaBuzov", "LaBalaq" və s.) dursun?

Beləliklə də, tam aydındır ki, Həsən bəy Zərdabının heykəli hazırda olduğu yerdə namünasib vəziyyətə düşüb. Məncə, həmin heykəli Azərbaycan Milli Ensiklopediyası Elmi Mərkəzinin indiki binasının qarşısına köçürmək olar. Ümumiyyətlə isə, bu nəhəng şəxsiyyət - Azərbaycan mətbuatının banisi Bakının ən görkəmli yerlərindən birində monumental bir heykələ də layiqdir.

<https://novator.az/2020/07/08/z%99rdabinin-heyk%99li-laquzu-onund%99/>

08.07.2020

ARTICLE BY "KHAZAR REVIEW" MEMBER ON NOVATOR.AZ

On July 8, 2020, an article by Honored Journalist Alirza Balayev, Deputy Editor-in-Chief of Khazar Review Journal, entitled "The Statue of Zardabi ... in front of 'LaQuzu': On the eve of the 145th anniversary of our national press, to the attention of Baku City Executive Power, Azerbaijan National Encyclopedia Scientific Center of ANAS and the Press Council of Azerbaijan..." was published on the *novator.az* news portal.

The article elaborates on the statue of Hasan bey Zardabi, the Founder of the Azerbaijani press, once erected in front of the General Editorial Office of the Azerbaijan Soviet Encyclopedia (now the Azerbaijan National Encyclopedia Scientific Center of ANAS) in Icheri Sheher, which is currently surrounded by the "Shah Palace" Hotel & Restaurant and "LaQuzu" Restaurant due to the Science Center's relocation.

Thus, the author points out that the statue of Zardabi remains in an inappropriate condition and proposes to move the statue in front of the Scientific Center, located on Javid Avenue near the "Elmler Akademiyası" metro station.

The article can be read at the following link:

<https://novator.az/2020/07/08/z%99rdabinin-heyk%99li-laquzu-onund%99/>